

◆ ST. OLAV ◆

Nr.
29—30

Oslo, 13. august 1942

54. årg.

«St. Olav» utkommer en gang ukentlig. Abonnement både for inn- og utland tegnes på alle postkontorer eller direkte, skriftlig i ekspedisjonen, Akersveien 5. Abonnementspris kr. 2.50 pr. kvartal forskuddsvis betalt, for utlandet tillegg av vedk. lands avisporto. Opsigelser må være eksp. i hende senest 14 dager før hvert kvartalskifte. Annonser må være innsendt innen søndag aften, manuskript innen fredag aften. «St. Olavs» telefoner: Redaksjon og ekspedisjon: 23743. Redaktøren privat 99347. — «St. Olavs» ekspedisjon og forlag, Akersveien 5 I, er åpen hver dag kl. 10—3. Onsdag lukket. Utbetalinger kun tirsdag kl. 1—2.

INNHold: «Hill Deg Maria —». — Guds fingeravtrykk i universet. — Madre Elisabetta. — † Martha Abry — in memoriam. — Om skjærsilden.

„Hill Deg Maria —“

Til Maria opptagelsesfest.

«Hvorfor ber dere katolikker Hill Deg Maria-bønnen etter Fader vår — etter den største og høyeste bønn kristenheten eier? Er det ikke å krenke Kristi egne ord ved å tilføye noe?» Slik hører en ikke så sjelden mennesker som ikke deler vår katolske tro spørre, fordi de ikke forstår den unntagelsesstilling som nettopp denne påkallelse av Guds mor inntar. I og for seg er heller ikke dette så rart, ti «Hill Deg Maria — —» er et produkt av middelalderens fromhetsliv og ikke en bønn som er innført ved et maktbud fra Kirkens øverste myndigheter. Den er den katolske menigmanns egen bønn, sprunget ut av de bedende katolske hjerter, som har vært lydhøre overfor Helligåndens inspirasjon.

Legg merke til at ordene i denne påkallens første del ikke er menneskers oppfinnelse, hverken presters eller legfolk — de er like så bibelske som selve Fadervår, fordi de er Guds ord til Maria og til oss. For hvem er det som kaller henne «full av nåde» og sier «Herren er med deg —» uten engelen i sin egenskap av sendebud fra Gud. Og når en sendemann her på jorden aldri vil tillate seg å uttrykke sine private synspunkter og meninger, når han skal overbringe en konge et budskap fra sin regjering, men tvert om er så nøye med bare å si det som er påbudt ham, at han for det meste oppleser det for å være sikker på ikke å glemme eller tilføye et eneste ord, kan vi være overbevist om at den engel som brakte det høgtideligste og gladeste budskap jorden noen gang har mottatt, til jomfruen i Nasaret — at den ikke har sagt andre ord enn de som Gud selv har pålagt den å bruke idet den hilser Maria som den «nådefulle».

*

Er hun ikke også det? Kan en undres over at vi katolikker skuer beundrende opp til denne «underfull, prektige, store og mektige, milde og kjærlige himmelske møy» —? Intet annet menneske er som hun ble kalt «full av nåde» — hverken Moses eller Elias eller Isaias eller de andre profeter, som Gud også sendte bud til. Vi vet også at den samme engel, som brakte budskapet til jomfru Maria, like før hadde vært med bud til den fromme Herrens tjener, presten Zakarias. Men mens han reagerte slik at engelen måtte gi ham en lærepeng og etterlot ham dypt rystet, kunde den prise Maria salig fordi hun trodde. Her ser vi tydelig forskjellen på alminnelig fromhet og den som er «full av nåde» — forskjellen på alminnelig godhet og den ualminnelige — avstanden mellom en Herrens tjener og den «Herrens tjenerinne», som var utvalgt og opphøyet over alle kvinner, over alle menneskets barn.

«Salig er du fordi du har trodd!» — disse ord av Elisabeth, som jo også sies på Guds vegner da det uttrykkelig står at Elisabeth var «fyllt med den Helligånd», lar oss ane hva Marias sjel eide av tro, hengivenhet, renhet og ydmykhet. Selv Moses og Aron tvilte da de hørte Guds ord, men ikke hun.

Er det da ikke en selvfølge at også vi priser og ærer henne og gir uttrykk for dette? Allerede de eldste veggmalier i katakombene vitner om den kjærlighet og ærefrykt de første kristne viste henne — skal vi da ikke også følge i deres spor og ære hennes nåderike renhet og ydmykhet, hennes tålmod og hennes morsverdighet?

*

Det fortrin som gjorde at hun ble Kristi mor har jomfru Maria framfor alle andre skapninger, men til en viss grad kan alle hennes andre dyder etter-

liknes av fromme kristne, og derfor har også Maria-andakten en så stor moralsk verdi for vårt personlige trosnivå. Renhet, ydmykhet, tålmod — de som kjemper imot alle jordbundne fristelser, mot den egoistiske selvhevdelse, ærgjerrighet og hovmot og som prøves av tunge hjem søkels er, har i Gudsmoren det stadig like strålende eksempel for øye. Og jo mer vi fordyper oss i hennes skikkelse slik den lyser mot oss i den hellige skrift og i tradisjonen, forstår vi at Marias ord måtte gå i oppfyllelse da hun utbryter sitt: «Fra nå av skal alle slektledd prise meg salig!» Ikke minst priser vi henne salig for den død hun fikk og som «Maria opptagelsesfest» stiller fram for oss. Vi er jo alle dødens sikre bytte, men denne fest minner oss om at døden bare er inngangen til det sanne liv — det evige liv som Herren har lovet oss og som vi alle håper på. Marias opptagelse i himlen er en av støttene for dette kristne håp.

I seg selv er døden uhyggelig og sorgfull. Et menneske ligger svakt og lidende og kjemper med den — ofte en tung kamp både for den som skal dø og for de som står om ham — som elsker ham og lider med ham. Så svinner livet bort — i det ene øyeblikk kan man enno tale med ham selv om det faller vanskelig og han kan bevege seg, han lever. Noen minutter til og han er stiv og blek og kall! Vi kan rope så høgt vi vil, vi får ikke mer, aldri mer! noe svar — aldri mer vil han rekke oss sin hånd eller gjøre noen annen bevegelse. Vi har intet annet å gjøre enn lukke hans øyne og folde hans hender — enn ikke det kan han gjøre selv. Han kan intet mer. Og vi vet at den dag kommer da vi selv ligger slik og ikke kan noe mer og ikke ser eller hører noe til verden om oss. Ja, døden er uhyggelig og dødsdagen sorgfull, men nettopp derfor er Marias død en triumfdag, da døden vel nok kom, men bare for å vike for nytt liv i sjel og legeme. Det er en minnedag for seieren over døden, for liksom Kristi eget legeme fikk livet igjen, således ga han sin mors legeme livet tilbake, eller rettere sagt: ga det et nytt liv.

Derfor feirer vi Marias opptagesfest som en seiersdag over døden.

Det er stor forskjell mellom den død Guds mor fikk og alminnelige menneskers død. Rent menneskelig sett kan det synes som om Marias ytre liv ikke har vært så forskjellig fra et jevnt alminnelig menneskeliv. De store trekk er jo felles for de fleste: en stille barndom med små gleder og sorger — ungdommen med liv og glede og store forhåpninger — den modne alder med det daglige arbeid som skifter med glede og sorger, hvorav noen får mer glede, andre mer sorg. Og lever mennesket lenge nok kommer den ensomme alderdom og til sist den strenge død, som for Maria ble så velsignet, men som for oss andre som oftest står som noe truede tungt.

Hvorfor denne store forskjell i oppfattelse av døden? Jo, fordi vi ikke har nådd den kristne fullkommenhet. Den som en med apostlenes ord kan uttryk-

kes slik: «Jeg lenges etter å oppløses og være hos Kristus.» Ordet uttrykker det som egentlig skulde være vårt høyeste ønske, men som vi i virkeligheten er langt borte fra. Det var Maria ikke, derfor fryktet hun ikke døden men lengtet etter den. Og denne lengsel gjorde hennes død mild og velsignet. Denne lengsel som vel å merke ikke har sitt utspring i fortvilelse, utilfredshet og livslede, men bare i ønsket om «alltid nærmere deg, min Gud!» Maria hadde den våkne sans for «tonen fra oven» — det var det overjordiske, det guddommelige som spillte hovedrollen i hennes liv. I det søkte hun sin glede og ikke i alt det som mennesker finner på — i det fant hun trøst for all sorg og alle lidelser. Hennes sjel strepte under alle livets forhold oppad og døden ble derfor for henne ikke det forferdelige og uunnværlige, som det gjaldt om å få utsatt så lenge som mulig, men det som skulde oppfylle hennes største ønske og virkeliggjøre det liv, hun her levde i sine tanker.

Da den kom tok hun derfor imot den med glede. Så om hennes dødsleie kan vi med sannhet si: «død, hvor er din brodd? død, hvor er din seier?» Guds sønn kom selv og hentet sin mor mens engelenes hær jublet om den herlighet døden fører inn til. Kristus, dødens beseirer, viste atter at han er livet, det evige liv — og der var intet på jorden som holdt Maria fast. No var hun først i full monn salig.

For oss mennesker er dette i regelen helt annerledes. Vi elsker jorden og alt det den kan gi oss og henger av alle krefter ved den. Vi søker ofte vår glede i det jordiske og det har vi også lov til om bare vi ikke utelukke og søker gleden der. Jorden må ikke bli alt for oss så vi også når vi møter sorg og lidelse vil finne trøst og lindring i dens gleder og nytelser. Mange, akk! altfor mange mennesker gjør dette, og når så døden kommer til dem blir den unødig hard. Og alle har vi noe av denne jordbundethet i oss så for oss alle er dette tilfelle. Den er hard for de unge, som elsker livet og dets gleder og som har trodd at det var dem så megen lykke beskåret. Den er tung for deres kjære som blir tilbake og som hadde ventet seg så meget av dem. Døden kan synes så ubarmhjertig. Nettopp fordi forbindelsen med jorden er så inderlig og fast og forbindelsen med himlen så slapp, om den i det hele tatt er der, blir døden så tung — så helt annerledes en den var for Guds mor, hvis sjel allerede var løst fra alt annet jordisk enn nettopp legemet som holdt den fast. Og døden kan underlig nok være hard for gamle mennesker. De unge kan mene at den må da være lett for disse gamle, som kan hende står ene og mulig ikke kan hjelpe seg selv, full av skrøpeligheter som de er. Livet, synes en, kan da ikke ha verdi for slike stakkarer — men de aller fleste av dem vil dog ikke dø. De henger ved livet og elsker sine minner om alle glade dager. De henger også fast ved jorden — den jord, hvorav våre legemer er dannet og som vi derfor har så svært ved å løsrive oss fra.

Men det kunde Guds mor. Hun hadde også min-

ner fra et såre rikt liv, men det var minner om guddommelig glede — og hun så fram mot døden som den som skulde åpne døren for en salighet, som skulde fullkommengjøre all den glede hun hadde hatt på jorden.

Men vi er for jordbundne. For de fleste er døden det verste av alt. Vi skyter all tanke på den bort og vi forsøker ikke en gang å få den samme innstilling som Maria. La oss besinne oss på dette no på denne hennes store fest! La oss strebe etter ikke å glemme det som er oventil, men gjennom bønn og gudstjeneste stadig holde forbindelsen ved like. Det jordiske vil og må alltid spille en stor rolle for oss, men det må ikke ta overhånd, ti da kveler det alt guddommelig liv i oss og døden blir da det forferdelige, som tar alt det fra oss vi har stolt på og gledet oss ved. Vil vi ha en død som bare så noen lunde skal likne Marias må messens hellige ord: «Sursum corda! oppad med hjertene!» være vårt

løsen. Det er det eneste som kan skjenke oss en lykkelig død. Derfor synger vi også:

«Lykksalig det folk, som har øre for klang
der oven fra!

Det nynner alt her på den evige sang:
halleluja!»

Det er det vi skal gjøre: nynne her på den evige sang. Tonen fra himlen skal gå gjennom vårt liv og løfte det oppad — den skal bli så sterk at den trenger igjennom alle jordens lyder så de får farge og klang av den.

Må den bli så sterk for oss som den ble for Maria, da himlens porter åpnet seg for henne under lovsang. Da har vi nådd det ene fornødne.

Vi tar vår tilflukt til henne med vårt stadige manende og påminnende: «Hill deg, Maria —!» Manende for oss, påminnende for Guds mor.

Hellige Maria, Guds mor, be for oss, no og i vår dødstund! Amen.

Guds fingeravtrykk i universet.

Av Mgr. dr. K. Kjelstrup.

«Himlene forkynner Guds ære og det utstrakte firmament forteller om hans henders verk.»

«Jeg så dine troner, o Gud, og stirret så lenge, mens hellige toner fór gjennom de sitrende strenge.» Således synger dikteren Ewald, betatt av Guds majestet i naturen, og mon ikke enhver som med åpent øre lytter til himmelens lydlose tale (Salm. 19) føler sitt Guds-begrep beriket. For skal vi se Gud i hans storhet, må vi ikke overse hans åpenbaring i naturen, og fram for alt i universet med dets myriader av himmellegemer. For det er først i samspillet mellom Guds åpenbaring i naturen og Guds åpenbaring i Jesus Kristus at hele Guds fylde lyser oss i møte.

Hva vil det si at jeg tror på Gud? Det vil si at jeg tror der utenfor denne synlige verden eksisterer et uendelig opphøyet vesen, fra hvem alt kommer og til hvem alt vender tilbake. Men er dette bare gjenstand for tro. Hva sier min forstand til det? Kan jeg ikke med min fornuft rykke Gud nærmere? Må jeg bare tro at der er en Gud, eller kan jeg også med min fornuft komme til sikker erkjennelse av at der må være en Gud?

Jeg spør kometene som raser gjennom himmelrommet. Jeg spør de jagende stjerner. Jeg spør de bølgende kornakre og de gyngende aks. Jeg spør hele den umåtelige verden: Er der virkelig en Gud?

Der finnes en del mennesker som mener at religionens læresetninger ingenting har med fornuften å gjøre. Dette er en stor misforståelse vi som katolske kristne må protestere mot. Nettopp fordi jeg er et menneske, et med fornuft utstyrt vesen, hver-

ken vil eller kan jeg i min tro gi avkall på å bruke min fornuft. Og fordi Guds-troen er grunnlaget for hele mitt religiøse liv, føler jeg meg forpliktet til å ta det spørsmål opp til grundig drøftelse: Av hvilken grunn er jeg nødt til å tro at der er en Gud? Tror jeg det fordi alle virkelig edle og lærde folk sier det? Ja, også av den grunn tror jeg det, men hadde jeg ikke andre grunner, vilde min tro på Guds tilværelse være utilstrekkelig motivert for meg som et med fornuft utrustet vesen. Nei, jeg tror også at der en Gud, fordi min forstand overbeviser meg om det, fordi mitt hjerte forlanger det, og fordi menneskeslekten med én stemme forkynner at der er en Gud, at der må være en Gud.

Mitt valgspørsmål må være: ikke alene tro, men tillike innse. Derfor hevder også apostelen Paulus at vår tro skal være en «fornuftig tro», og ikke en blind tro.

Det er ganske sant at jeg ikke kan se Gud, så det er ikke av den grunn jeg kan si at der er en Gud. Men der er noe som heter det moralske bevis — dvs. den logiske slutning. La meg ta et eksempel: Der er begått et mord, og detektivene begynner sitt arbeid. Gjerningsmannen har ingen sett, men sporene er der: fingeravtrykkene, og på grunnlag av disse finner man morderen. Man må ikke ta anstøt av denne sammenlikning. Husk at Gud er jo heller ikke synlig, men han har oversådd verden med sine fingeravtrykk.

Vi vil derfor i kveld ta noen av disse fingeravtrykk for oss for ved hjelp av dem å oppdage gjerningsmannen, verdensaltets store, veldige skaper. Først må vi da se litt på spørsmålet: «Hvor stor er ver-

den?» Og deretter på spørsmålet: «Hvem er verdensaltets byggmester?»

Hvorav kommer det at vi en stjerneklar natt ikke kan se opp til de millioner av blinkende og glitrende stjerner uten å føle oss grepet av en selsom, anelsesfull stemning, en dyp og skjelvende ærefrykt? For denne hemmelighetsfulle følelse har vi sikkert alle erfaret, med mindre våre hjerter er utbrent og vårt følelsesliv er gått til grunne. Svaret på dette spørsmål går den store greske filosof Aristoteles tre hundre år før Kristus kom til verden, altså en hedensk vismann, men en stor tenker. Han skriver: «Liksom den, som fra det trojanske Ida-berg ser hellenerne i full slagorden rykke ut på sletten med sine hester og stridsvogner og deretter fotsoldatene, må komme på den tanke at der er en eller annen som ordner denne veldige skare krigere og ved sine befalinger stiller dem i rekke og geledd — og likesom sjømannen ved å se et skip som med sine seil nytter den gunstige vind, er overbevist om at der er en som styrer skipet ombord — således har nettopp de søkt etter en skaper og mester for denne opphøyede verdensorden, som beundret stjernenes velordnede skare og så hvordan solen fullendte sin gang fra øst til vest, — og de måtte komme på den tanke at alt dette umulig kan være oppstått ved et tilfelle, men må ha sin opprinnelse i et uforgjengelig vesens makt.» (Sext. Emp. dogm. III, 2, fragm. pag. 36.)

Aristoteles hadde intet teleskop — han kunde bare betrakte den stjernebesådde himmel med det blotte øye. Hva vilde han vel ha sagt, hvis han hadde kunnet se på stjernehimlen med en av astronomiens moderne, veldige, tusenganger forstørrende refraktorer, og således visst likesom vi: hvor uhyre stor verden er?

Så lenge man levde under det antikke verdensbilledes innflytelse var den synlige verden jo en totalitet, en avsluttet helhet. Man kunde se til dens grense. Hele den synlige verden var et lukket rom som var innesluttet av fiksstjernehimlen eller den åttende sfære. Men da denne åttende sfære i det sekstende århundre ble slått i stykker, og da man oppdaget at man så ikke ut i et mørkt loft, men ut i et bunnløst dyp med millioner av nye stjerneverden, da kom der en tid, hvor det så ut til at verdens enhet også var slått i stykker, og at det i hvert fall var umulig å samle den til et ordnet hele. Således kom man inn i den tankegang at der slett ikke var noen grense for universets utstrekning eller klodenes antall, og universet ble til noe uformelig og ubestemmelig. For uten grenser ingen enhet og ingen form. Således allerede Giordano Bruno og i våre dager delvis også Høffding. Men i alt dette er der no skjedd en merkverdig vending. No ser astronomene på universet som et samlet hele. Himmellegemene til sammen viser oss et universum med enhet i struktur, og med indre sammenbindende krefter.

Hvor store er så planetene i vårt eget solsystem? Uranus er 14 ganger, Saturn er 93 ganger og Jupiter 1279 ganger så stor som jorden. Solen er

1300 000 ganger så stor som jorden. Hvis man altså la jorden med månen inn i solen og lot månen vandre rundt jorden i samme avstand fra denne som no, så vilde de likevel bevege seg inne i solen. Men Sirius er 12 ganger så stor som solen. Og det finnes enno større himmellegemer enn Sirius.

Og hvor store er avstandene?

Et hurtigtog som tilbakelegger 100 kilometer i timen vilde behøve 170 år for å nå fram til solen, og enno måtte det ikke stanse et øyeblikk undervegs. Det er vanskelig å måle himmellegemenes avstand i kilometer, anvender man betegnelsen «lysår». Lyset tilbakelegger i et sekund 300 000 kilometer. Et lysår vil altså si den strekning lyset tilbakelegger i et år. Det lys som kommer fra solen tilbakelegger denne veg 63 000 ganger. Et lysår vil altså si 63 000 ganger solens avstand fra jorden.

Hvor ufattelig store er ikke avstandene derute i universet, når vi tar i betraktning at lyset fra den aller nærmeste fiksstjerne «Kentauren» behøver 4 år og 4 måneder for å nå fram til jorden. Det vil si at den nærmeste fiksstjerne, hvis blaffende lysglans vi kan se med det blotte øye, er omtrent 260 000 ganger så langt fra oss som solen. Sirius er $8\frac{1}{2}$ lysår borte, Vega er 36 og Polarstjernen 40 lysår og 6 lysmåner borte fra oss. Det vil altså si at hvis no Polarstjernens lys ble slukket f. eks. ved en naturrevolusjon, da vilde vi enno i 40 år vedbli å se stjernen på dens vanlige plass.

Perseus er 170 lysår borte. Og hva er der bortenfor den? Er vi der ved verdensaltets grenser? Med teleskopet oppdages der stadig nye stjerner som glimter og blusser i ufattelige avstander og ikke er synlige for det blotte øye. Og enno lenger borte kommer «Melkevegen» som består av millioner av stjerner som likesom flyter sammen i en lang lysende stripe. Hvor langt borte er de? De befinner seg i en avstand av 20 000 lysår.

Og dog er vi enno ikke ved verdensaltets grenser. For langt, langt bortenfor Melkevegen oppdager man med de uendelig fine instrumenter man no har til rådighet, enno andre stjernetaker der ser ut som hvite skyer — det er nye verdener som i ubegripelige avstander holder på å danne seg. Lyset fra disse verdener trenger 86 000 år for å nå jorden. Ja, astronomene taler no endog om himmellegemer i Andromedas spiraltåker, som er $6\frac{1}{2}$ million lysår borte. Hvis dette holder stikk, da finnes der stjerner hvis lys enno ikke er nådd fram til oss, skjønt det har vært undervegs helt siden jorden ble skapt.

Hvem kan denne veldige Gud være som har kalt denne blennende, umålelige stjerneverden fram av intet, som har fastsatt deres love og latt dem omstråle av en harmoni som er ufattelig for den menneskelige fantasi? Hvem kan han være som har bygget de usynlige skinneganger for stjernene og festet verdensaltets akse? Han som lovprises av hele himmelhvelvingen med sine tusen millioner av funkende, glitrende lys — ja, som ble lovprist lenge før der fantes menneskeøyne som kunde betrakte dem.

Da den verdensberømte forsker Pasteur ble opp tatt i det franske Akademi, holdt han en tale, hvori

følgende ord forekommer: «Hva finnes det bortenfor stjernehimmelen? En ny stjernehimmel. Og bortenfor den? — — Slik kan mennesket vedbli å spørre, men hvem kan gi svarene. Når en slik tanke setter seg fast i et menneske, da er der bare én ting å gjøre, nemlig å synke på kne og tilbe».

Det spørsmål som her dukker opp blir da dette: Er det logisk og riktig å si at denne veldige verden forutsetter en Skaper?

Hertil må det svares: Hvis man vet hvilken vidunderlig orden og harmoni der hersker i verdensaltet, er enhver annen slutning utelukket. Allerede oldtidens vise kalte verden «Kosmos» — dvs. harmoni, orden, skjønnhet, skjønt hvor lite visste de om alt det astronomien i våre dager har avslørt om verdensaltets enestående lovmessighet. Tenk på de selsomme himmellegemer som jager gjennom verdensrommet med en forunderlig lovmessighet. Ja, verdensaltet er et Kosmos, harmoni, skjønnhet, orden. Det motsatte derav er «Kaos» — virvar, uorden. Men verdensaltet er aldeles ikke et kaos.

At det nemlig i denne vrimmel av himmellegemer hersker en forbløffende orden, derpå fikk man i året 1864 et bevis av overveldende natur. Allerede lenge hadde astronomene lagt merke til en viss uregelmessighet i planeten Uranus's baner — en uregelmessighet som i dette vidunderlige ordenens rike ikke lot seg forklare, inntil endelig en uttalte den tanke: Mon der ikke langt bortenfor Uranus skulde befinne seg en annen planet som enno holder seg skjult og som er årsak til disse uforklarlige forstyrrelser? Den franske astronom Leverrier våget å på ta seg den store oppgave å angi nøyaktig hvor denne usynlige stjerne befant seg, idet han trakk sine slutninger fra de forstyrrende krefter. Den 23. september 1846 meddelte han no til observatoriet i Berlin hvor denne forstyrrende planet etter hans beregninger måtte befinne seg. Og om aftenen den samme dag oppdaget Berliner-astronomen Galle nøyaktig på det anførte sted den nye planet som fikk navnet Neptun. Over alt i den lærde verden feiret man denne begivenhet som en menneskeforstandens triumf. Men hvem er da denne usynlige ordner og styrer for de utalte himmellegemer i verdensaltet?

Vi må jo heller ikke glemme at denne verden aldri hviler i uvirksomhet, men at der stadig foregår en utrolig aktivitet, et voldsomt pulserende liv. Hele universet er i stadig bevegelse: Stjernene beveger seg på himmelen, og på vår jord beveger livet seg. Hele verden er stadig i en bølgende, aldri hvilende bevegelse ved et veldig og uoverskuelig samspill av krefter. Toner, lys, varme, farger, magnetisme, elektrisitet, radioaktivitet — alt sammen er i hvileløs bevegelse, et bedøvende verksted av titaniske krefter: av varmeenergien oppstår bevegelse, av bevegelsen elektrisitet, av elektrisiteten varme og lys. Alt stormer framover, alt jager forbi . .

No stiller jeg altså spørsmålet: Hvem har satt denne bevegelse i gang? Hvem er primus motor, den første beveger? Hvem har kalt denne verden fram og gitt den eksistens?

Dette spørsmål krever sitt svar av ethvert tenkende

menneske. Der finnes riktignok personer som nøyer seg med å beundre stjernehimmelen, men er for dovne til å beskjefte seg med et slikt spørsmål. Der finnes også dem som føler spørsmålets krav på et svar, men kort og godt avferdiger det med å si: «Hvor denne store verden stammer fra? A, den er blitt til av seg selv. Alt står under lovmessighet.» Ja, alt står under lovmessig ledelse, men hvem har gitt disse love?

Er verden blitt til av seg selv — dvs. ved et tilfelle?

Hvis man virkelig kan tro at verden er blitt til av seg selv, da stiller man den menneskelige fornuft på en langt større prøve enn ved å tro på den allmektige Gud. Da man spurte den store spanske filosof Balmes om man kunde bevise Guds tilværelse, svarte han kort og fyndig: «Beviset for at Gud er til bærer jeg her i min lomme,» og han pekte på sitt lommeur, «kan man ikke tenke seg et lommeur bli til av seg selv, men bare ved et fornuftig vesens virksomhet, kan man langt mindre tenke seg verdens tilblivelse uten ved et fornuftig vesens aktivitet.»

Har man en slik tro på tilfellet, kan man jo engang blande sammen alle palettens farger, rødt, hvitt, grønt, gult, blått og sort, og se om der ikke tilfeldigvis skulde framstå et eller annet kunstens storverk — f. eks. et maleri av Murillo eller Rafael. Eller man kan ryste sammen alle a b c'ens typer i et trykkeri og kaste dem på papiret — tror man kanskje at en fornuftig setning vil bli resultatet?

Den menneskelige viden stiger under utforskningen av stoffets vesen alltid dypere og dypere: urstoff, urgass, urtåker, elektroner, og man kan høre de forskjelligste forklaringer om hva der er det aller første. Men hvem er den opphøvede, den mektige som har gitt f. eks. elektronene deres tilværelse?

Det krever visselig tro å gi sin tilslutning til den setning at Gud har skapt verden. Men at denne storartede innrettede verden skulde være oppstått av seg selv — å gi sin tilslutning til en slik hypotese krever en enno langt større tro. Vis meg en automobil, en flyvemaskin, en elektrisk lampe, et fotografiapparat som er blitt til av seg selv.

Og er ikke hele naturen full av undere for enhver oppmerksom iakttaker? Ta et lite hvetekorn i hånden og betrakt det. Det er bare et forsvinnende støvknugg av eggehvite. Det blir lagt i jorden og begynner å spire. Det former seg som en vevning hvis make ingen tekstilfabrikk kan framstille. Det vokser: stengelen oppover, roten nedover. Hvor vet dette melknugg fra at stengelen skal oppad mot sollyset, og at roten må dypere ned i jorden? Og hvorfra vet det at stilken her og der må danne knuter for å bli sterk nok til en gang å bære akset? Og hvorfra vet roten hvilke stoffer den må oppsuge av jorden? Dette lille korn har ingen hjerne, ingen vilje, ingen hånd — men hvor målbevisst og forstandig arbeider det ikke likevel.

Et slikt hemmelighetsfullt liv finner vi i hele den organiske verden, milliarder av planter, dyr og mennesker. Og hvorfra stammer dette liv på jorden? Man vet jo med sikkerhet at der var en tid, da der

Madre Elisabetta.

Vi har fra vår medarbeider Ivan B.-W. i Göteborg fått oversendt denne artikkel som han har oversatt etter det svenske «Våre Hem».

Ved Piazza Farnese i Rom ligger hellig Birgittas kapell. Hvor lite og uanselig virker det ikke, særlig når man fra før av er blendet av alle de store kirkers overdådige prakt. Men kanskje er det nettopp denne enkelhet, med sine røtter dypt i Sveriges jord, som på en særegen måte taler til ens hjerte og gjør at man her finner en stemning som man forgjeves forsøker å fremmane i alle de andre praktfulle kirker. Bygd sammen med kirken ligger det gamle palass hvor Birgitta levde største delen av sitt liv i Rom og hvor hun også endte sine dager.

Ved gavebrev fra den rike og fornemme dame som eide huset ble det siden skjenket til Birgittinerinneorden. Liksom i Birgittas tid skulde det for all framtid være en heim og en trygget sikker havn for alle svenske, som fra det lille ukjente landet høgt oppe i Norden foretok den møysommelige og farefylte ferden til den evige stad.

Skygebilleder drar forbi mitt indre syn. Endeløse og brokede pilegrimstog gjennom herjede og ødelagte land hvor mordengelen — den svarte død — har gått foran og ryddet vegen. Trette føtter der smerter for hvert trin, hender som folder seg omkring rosenkransen for siste gang til bønn, lepper som vilde takke og prise og som stivner i døden, lukker seg over livets siste smertefylte jammer, og så til sist den lille flokk som er igjen. Pint av hunger og tretthet, blødende av sår og oppbydende sitt legemes og sin sjels siste krefter for å komme fram til målet — den store alminnelige kirkens favn, heimen langt borte i det fremmede land, den strenge og fromme fru Birgittas gjestehus i Rom.

Vennlige Karmeliter-nonner viste oss omkring i klostret. Fantest det da ingen Birgittinernonner mere?

Fantest det da intet annet igjen av Birgittas livsverk enn sagn og legender og stumme murer — i Rom og Vadstena?

Jo, litt etter litt lyktes det meg å få vite litt om Birgittas orden og jeg gjengir det her slik det er blitt fortalt meg.

*

En gang ved sekelskiftet reiste en ung svensk dame som var sykegymnast ut til kontinentet for å praktisere der. Hvilke mennesker og hvilke livsstrømninger der kom i hennes veg vet jeg ikke, men etter noen år var hun blitt

ikke fantest liv. Og det kunde jo heller ikke være til, da jo ingen levende kime hadde kunnet bestå på denne glødende jord.

Der blir da bare et eneste fornuftig svar på det store verdensspørsmål, og det er: Der er en allmechtig Gud, et opphøyet og evig vesen som har skapt og som oppholder verden.

K. Kjelstrup.

en god katolikk. Plutselig ble hun meget syk og de læger hun henvendte seg til gav henne ikke noe håp om å kunne leve. Hun var dødsdømt og hun reiste til Rom for å dø der. Liksom middelalderens trette pilegrim fant også hun en frihavn i huset ved Piazza Farnese hos Karmeliterinnene, hvis orden på den tid var blitt eiere av huset. Birgittas orden i Rom var etter århundrers forfall blitt oppløst under Napoleon-krigene — og det var mange og vekslende skjebner det gamle palass hadde gjennomgått i årenes løp.

Ja så lå hun da der i klostret måned etter måned, tålmodig og heroisk kjempende sin harde kamp med døden, mens paven til hvem etterretninger om den unge syke svenske dame hos karmeliternonnene hadde nådd, sendte henne en drakt til å dø i. Imidlertid døde hun ikke, som ved et mirakel ble hun frisk og da hun atter kom opp fra sykeleiet var det med nye krefter og med en tro av det slag som kan flytte berg. Mens hun lå syk hadde hun gitt Gud det løfte at om hun noen sinne ble frisk, skulde hun sette sitt liv og alle sine krefter inn på å atter opprette Birgittas orden. Med ukuelig energi gikk hun til verket. Etter år av arbeid og forsakelser var også hennes drøm blitt virkelighet.

Søstre av forskjellige nasjonaliteter slutte seg til henne og selv var hun abedisse i det lille kloster de hadde grunnnet i utkanten av Rom og til hvilket de hadde vigslet sitt liv.

Det var sikkert en gledesdag uten like, den dag madre Elisabetta fikk pavens stadfestelse på Hellige Birgittas gjenopprettede orden og med sin lille søsterflokk fikk flytte inn i den lille uanelige villaen ved Via della Isola. Men det var dog en sorg der dypt trykket henne. De hadde ingen kirke! Intet hellig sted hvorfra deres bønner, deres lovsanger og deres hjerters tilbedelse i fellesskap fikk stige mot himmelen, og noen penger eide de ikke til å bygge kirke for. Her fulgtes bokstavelig klosterreglene om fattigdom, kyskhets og lydighet. Men ikke fikk de timelige bekymringer legge hindringer i vegen for sjelenes lengsler. Søstrene besluttet selv å bygge sin kirke. Det var sannelig ikke noe liv i drøm og meditasjon som levdes derute i klostervillaen. Det var et arbeidsfullt og mange ganger et anstrengende liv. Det gjaldt å arbeide og atter arbeide for det daglige brød. Søstrene selv hadde overtatt storvasken for et preste-seminar. I klostret var også innlemmet et hospits, og selvfølgelig var det også her søstrene som lavde maten og holdt alt i orden og skjøttet om sine gjester. En svensk malerinne som hadde ligget syk der fortalte med tårer i øynene hvor moderlig de hadde tatt seg av henne.

Når man no levet meget, meget sparsommelig og innskrenket sine behov til det ytterste, forsaket til og med det aller nødvendigste, kunde det muligens ved ukens slutt finnes en liten innspart skilling i klostrets kasse. Mange arbeidsuker — fornektelsesuker — ga omsider et lite fond og så ble grunnen lagt til søstrenes kirke, siden kunde selve bygget begynne. For ukens spare-skilling ble det kjøpt murstein, kun en murarbeider hadde søstrene råd til å ha til hjelp. Selv rørte de kalk og arbeidet som håndlangere og så gikk arbeidet med lyst og glede så lenge murstein og kalk strakk til. Kom der så en ny uke, kanskje også den med litt overskudd i kassen så kjøptes det mere murstein og på den måten

gikk kirkebygget fremad. Fort gikk det ikke og stor ble deres kirke heller ikke, men i alle deler ble den helt deres egen. En av søstrene som var særdeles dyktig i treskjæring begynte på utskjæringen av et alter. Hver dag når grovarbeidet var slutt tok hun fram sitt verktøy og der vokste litt etter litt fram et blad, en blomst eller et ornament. Et brennende hjertes glade offervilje var den usynlige og uutslukkelige lue som fra første stund ga det sitt gjenskinn.

Etter 11 års arbeid var alteret ferdig. Hvis den prest som første gang leste messen i Birgitta-søstrenes kirke, ikke følte at han der, mere enn noen sinne befant seg på hellig grunn — var han ikke verdig å lese den.

Vi syntes ikke vi kunde forlate Rom uten å ha besøkt Birgittas kloster og vi reiste dit en dag. Det var med nød og neppe kusken fant vegen. I resepsjonsværelset tok madre Elisabetta imot oss. Hun var iført Birgittaordensens grå drakt med det dobbelte «dokat» av svart og hvitt og de fem røde kledespletter — Kristi fem sårmerker — på båndet, som liksom en krone omslutter hode og «dok». Drakten var slitt og med store bøter flere steder, men hun bar den med en dronnings holdning og hennes øyne lyste av klokskap og godhet. En ung engelsk søster fulgte henne, en abedisse tar nemlig aldri imot visitter alene. Vi slo oss ned ved det runde bordet midt i værelset og med de to store bildene av den hellige Birgitta og den hellige Catharina foran oss. Et brett med te ble båret inn. Skjebnen hadde laget det så at madre Elisabetta og jeg engang hadde gått i samme skole, men med noen års mellomrom, men vi hadde aldri truffet hverandre før. Det følte ganske underlig at her i dette værelse med dets høgtidsstemning hvor kanskje samtalen om åndelige virkeligheter hadde vært det mest passende, i stedet sitte med dempede stemmer å drøfte mennesker av kjøtt og blod, som var våre felles venner.

Kjente madre Elisabetta for et sekund den syrlige svovelholdige duften fra den gamle grupen, eller den av granbar og kvae — denne dobbelte røkelse som stiger mot det høge fra hennes barndoms by og skogene omkring den? Eller lå alt dette så dypt begravet i hennes hjerte der no til bredden var fylt av «det ene nødvendige»? Hennes øyne var like klare og rolige. Det var en liten hage rundt villaen. Ettermiddags-solens dempede stråler lyste på roser og gullregn og på den lille fontenen midt i hagen omgitt av blå Iris som gullfiskene svømte rundt og på Kristi blodsdråper på madre Elisabettas hodeklede.

I den lille kirken overvar vi vespergudstjenesten. En høgreist prelat med et ansikt fintskåret som en kamé forrettet. Lysluene på alteret blafret i lufttrekket, liljene foran Birgittas bilde fylte hele det lille templet med sin tunge bedøvende duft. Bakenfor gitteret lød søstrenes sang klar og ren. Kanskje rørte seg ord nede i sjelens dyp hos oss fremmede, noe av det Heidenstam så vakert har gitt uttrykk for:

«En kor af klara röster sänder
Sitt lov till allt som ande skänkt
Låt mig fast sjelv i skuggor sänkt
mot dig få lyfta mina händer.»

Hvorhen gikk mon madre Elisabettas tanker når hun skjult for våre øyne knelte bak gitret? Var det i takk til den som er «mektig i det svake» og som utvalgte henne til sitt redskap og førte henne dit hvor hun no var? Eller kunde hun som sin store forgjengerinne skue fremad i det skjulte?

Så hun den dag komme, da hennes liv hadde nådd sitt ytterste mål, hennes verk var fullbrakt da Birgittas orden etter sekellangt forfall atter skulde ta sin rettmessige arv: Palasset og kirken ved Piazza Farnese i besittelse.

Oversetterens anmerkning:

Madre Elisabetta hvis borgerlige navn er Maria Elisabeth Hesselblad (født 4. juni 1870 i Sverige) stiftet Birgittasøstrenes kloster i Rom 1911, for å gi personer der følte seg kalt til å tjene Gud i det aktive så vel som i det kontemplative anledning til å hjelpe sine medmennesker med velgjørenhetsvirke i forening med bønn og meditasjon, uten derfor å anta den strenge klausuren.

I 1923 stiftet hun med søstre fra dette kloster i Rom St. Birgittas Vilohem i Djursholm og i Vadstena og i 1924 Casa St. Birgitta i Lugano i Schweiz.

Birgittasøstrene anses som en yngre gren av den gamle Birgittaordenen der klosterregelen bl. a. foreskriver et kontemplativt liv. Moder Elisabeth er no abedisse for klostret i Rom og modergeneral for søstrene i Sverige og Schweiz. Søstrene bærer den gamle Birgittaordens drakt.

Rom har jo i de siste par årtier hatt besøk av mange norske katolikker og en del av dem har også gjort Birgitta-søstrenes bekjentskap, men det er kanskje ikke alle av disse som kjenner til «sagaen» om madre Elisabetta og hennes heroiske kamp for gjenopprettelsen av Birgittaordenen i Rom, og disse vil muligens ha interesse av denne fortelling om henne som jeg her har oversatt til norsk. «Hadde lykken vært god» hadde vi også sannsynligvis i Oslo hatt et Birgitta-kloster, men lykken er ikke alltid god, og for resten er det en annen historie. De har jo vært i Norge en gang før i tiden og det kan kanskje tenkes at de engang i framtiden kan komme dit igjen.

Birgittas hus (hospital, hospits, kirke i Rom) her bodde den hellige Birgitta fra 1354 til sin død og etter henne datteren d. h. Katharina. Eierinnen Franciska Papazuri skjenket det til Vadstena kloster, som med understøttelse av den svenske kirke åpnet det som herberge for svenske pilegrimer og forvaltet det gjennom en forstander. Under 1500-tallet overlotes det ved en paveleg forordning til en romersk nonneorden. Kong Sigismund og Sverige og Polen gjorde det atter til svensk eiendom og dronning Kristina til heimstavn for landflyktige svenske katolikker. Etter hennes død kom det på fremmede hender og tilfalt i 1820 kirken St. Maria in Trastevere, men ble gitt bort til Karmeliterinne-ordenen som pietetsfullt har vernet om dets minner. Det er blitt smykket med verdifulle gaver fra Sverige hvor man også har samlet sammen 3 millioner lire for å kunne forære det tilbake til Birgitta-søstrene i hvis eie det no også er. Husets største severdighet er et bord av svart valnøttetre. En tavle med latinsk innskrift forteller at d. h. Birgitta ved dette bord «nedskrev sine åpenbaringer, inn tok sine måltider og oppga til Herren sin ånd».

Martha Abry — in memoriam.

Et kjærlig og godt menneske har lukket sine trette øyne, og selv om savnet og lengslen er stor blant slekt og venner, så stiger dog en takk opp til Herren, som no har skjenket en lidende sjel den evige fred og sitt evige lys. Så langt vi mennesker kan se og dømme fortjener Martha Abry å gå inn til sin Herres glede.

Hun var før den harde sykdom slo henne ned et sjelden glad og strålende menneske, hvem alle vi som har kjent henne, no minnes som noe av det snilleste og mest hjelpsomme vi har truffet på vår veg. Født og oppvokst i en ekte katolsk heim hadde hun der fått innprentet en kjærlighet til Kirken og menighetslivet, som stadig ga seg store og oppofrende utslag og som en aldri forgjeves appellerte til. Flink som hun var med sine hender arbeidet de alltid med glede, hvor det ble ønsket — soknets paramentforening bærer mange vitnesbyrd om dette. Mange sting har hun sydd og mange skritt har hun gått når hun dermed kunde tjene og hjelpe — barna i feriekolonien kan tale med om dette. Og alt hun gjorde skjedde med smil og muntre ord — selv da sykdom og lidelse satte inn og hun til tider hadde det vondere enn tanker nesten kan fatte kunde hun hilse andre med gode ord, som kunde lyse opp i bekymringene, sorgen og engstelsene. Hun sviktet aldri sin katolske tro — derfor sviktet den heller ikke henne, men bar henne gjennom den skjærsild, livet etter hvert ble for henne, og førte henne til sist gjennom dødens port inn til Guds herlighet — til det sted hvor hans kjærlighet får utfolde seg ene i glede, fordi sjelene ikke trenger tukt lenger.

Martha Abry vil bli minnet lenge blant oss som har kjent henne — minnet for sin hjelpsomhet, for sin begeistring for vår hellige sak og for det eksempel hun ga på at ord er ikke nok, der må gjerninger til. Hun bar sitt navn med ære da hun var frisk, og da livet knekket henne fysisk lyste hennes sjel med Marias kraft. Vi velsigner og takker hennes minne —

R. I. P.

Om skjærsilden.

Oversatt av C.

(Fortsettelse.)

Hos andre — om de er nokså fromme og ber nokså vakkert — er det dog mangen gang nokså meget kunstig ved det, — selvlaget kunst! Det kan vel være et vakkert menneskekunstverk i et slikt åndsliv, — men er det også et Guds-kunstverk? — De fins også vakre, praktfulle kunstige blomster; men hva er de mot en

ekte blomst som lever et guddommelig liv og utsender hellig duft? Kunstige blomster er pene å se på, men livet mangler de!

Og sånn er det med de sjeler som vil lage seg sin hellighet selv. Kun den sjel er en ekte blomst som vokser på armodens grunn, i ydmyk hengivenhet i den guddommelige vilje og som trives i den barmhjertige kjærlighets sol, — da er vi enfoldige små barn for Gud. Hva hjelper vår egen kunst oss, dersom det ikke er Guds kunst, men kun har hovmot til grunn? Hva hjelper den for evigheten? Mange sjeler er det i skjærsilden som mente de var fulle av gode gjerninger; men stoltheten har gjort alt til intet, og nå må disse sjeler i skjærsilden først lære ikke å eie noenting, — og først da får de den barmhjertige kjærlighet det som alene Gud kan gi sjelen. I evigheten har kun det verd som Gud har virket i en sjel og som man fikk lov til i ydmykhet å virke med — alt annet er selvlaget verk: «når Gud ikke bygger — da bygger bygningsfolkene forgjeves».

Den sanne nestekjærlighet og godgjørenhet.

19. desember 1931.

Den hellige fornuft har også i seg en vidunderlig nestekjærlighet; — den blir ikke ledet av menneskelige sympatier, men av guddommelig rettferd.

Også nestekjærligheten må være ledet av Gud og bære den hellige fornuft i seg. Også denne dyd må være ren, — man må ikke være menneskelig-god, men guddommelig-god. Først i skjærsilden har jeg lært å kjenne alle disse mangler og feil som kan henge ved nestekjærligheten. Jeg så sjeler der, — de var berømt på jorden for sine nestekjærlige gjerninger — og dog måtte de i skjærsilden sone for manglende nestekjærlighet. Hvordan gikk det til? Mange har bare gjort godt og ofte meget godt der hvor deres sympati lå. Annetsteds hvor de ikke kjente denne tiltrekning, men hvor nøden dog var langt større, kunne de gå hårdhertet forbi. Sånne feil viste Gud meg, og jeg så hvor jordiske og menneskeligsinnede slike sjeler var. De lot seg lede av sine sympatier. Og denne sympati gjelder ikke for Gud. Den sanne, gudelskende nestekjærlighet kjenner ikke til sympatier, bare til kjærlighet. Vil man gjøre Guds vilje, da retter man seg etter nestens trang, ikke etter sine luner og sympatier.

Det kommer ikke an på hvem man gjør godt — når man bare virkelig gjør godt. Og derfor må man også i sin godgjørenhet være klok og forsiktig og se klart alt det som kan hindre det gode, selv i nestekjærligheten. Det hender jo også ofte at man henter for megen kjærlighet for seg selv derved og for lite for Gud: at man selv kunne bli for meget elsket av mennesker; — her må kjærligheten være klok og varsom.

Redaktør: E. Dithmer-Vanberg.

Thronsen & Co. Boktrykkeri, Bernh. Getz gt. 3 - Oslo.